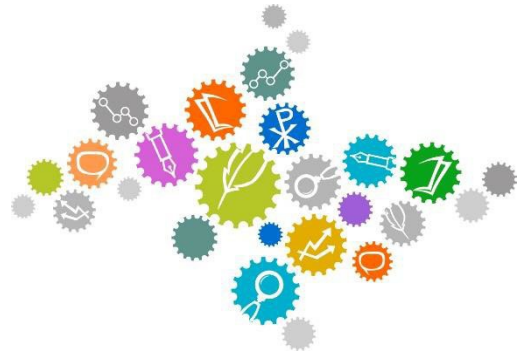

**Tiivistelmä julkaisusta 143: Kirkko yhteiskunnassa:
Suhteet ja rajapinnat. Uskonnonvapauslaki 100 vuotta**

Tarkastelussa uskonnonvapauden
kehitys ja suuntaviivat sekä kirkon
suhde yhteiskunnallisiin
instituutioihin

Kirkko yhteiskunnassa -julkaisu perustuu Kirkon tutkimuksen ja koulutuksen tutkimushankkeeseen, jonka kehystävänä näkökulmana on kirkko uskonnollisena toimijana yhteiskunnassa. Kirjan tarkoituksena on päivittää käsitystä uskonnonvapauden juridisesta kehityksestä ja nykytilasta sekä uskonnon ja valtion välisten suhteiden järjestämisen tavoista. Lainsäädännön lisäksi käsittelyssä ovat arvokysymykset ja kirkon suhde erilaisiin yhteiskunnallisiin instituutioihin sekä poliittinen vaikuttaminen. Artikkelikokoelma kiinnittyy Suomen uskonnonvapauslain 100-vuotismerkkivuoteen.

Kirjassa käydään ensin läpi uskonnonvapauden kysymyksiä lainsäädännön, uskonnollisten vähemmistöjen sekä yhteiskunnan pluralisoitumisen näkökulmista. Tämän jälkeen tarkastellaan kirkon kannalta keskeisiä muutoksessa olevia teemoja yhteiskunnallisessa kontekstissa: avioliittoa, hautaustoimea sekä katsomusaineiden opetusta. Lopuksi luodaan katsaus poliittiseen teologiaan sekä kirkkoon yhteiskunnallisena ja poliittisena toimijana.

Kimmo Ketola tarkastelee artikkelissaan uskontolainsäädäntöä Suomessa vertaamalla sitä muiden maiden uskontolainsäädäntöön. Usein keskustelussa valtion ja kirkon suhteesta käytetään laveasti termejä "valtionkirkko" ja "kansankirkko". Laajaan empiiriseen aineistoon perustuva vertailu valottaa, minkälainen suhde Suomen valtiolla ja ev.lut. kirkolla on.

Matti Kotirannan artikkelin aiheena on uskonnollisten vähemmistöjen oikeusasema Suomessa. Kotiranta kiinnittää huomion vähemmistöuskontojen asemaan, johon vaikuttavat valtion ja enemmistöuskontojen hegemoniastrategiat. Hän esittelee myös oikeudelliset lähtökohdat, jotka määrittävät vähemmistöuskontojen oikeusaseman yhteiskunnassa. Kotiranta esittää lopuksi, että valtion aktiivinen yhteistyö ja dialogi uskonnollisten vähemmistöjen kanssa on etusijalla ennen sääntelyä.

Pasi Saukkonen pohtii artikkelissaan sitä, miten kulttuurinen, uskonnollinen ja katsomuksellinen moninaistuminen Suomessa haastaa kansankirkkojen asemaa ja vie kohti kirkon ja valtion välisten suhteiden uudistamista. Hän esittelee yhtenä organisoinnin mallina uskonnollisesti neutraalin mutta pluralistisen valtion, joka tunnustaa yhteiskunnan katsomuksellisen moninaisuuden ja takaa yksilöille vapauden kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhteisöön. Uskontojen ja katsomusten merkitys ihmisille ja yhteiskunnalle on tunnustettu, mutta kaikki uskonnolliset yhdyskunnat ovat osa kansalaisyhteiskuntaa eivätkä valtioon kiinnittyneitä.

Kristiina Kokko tarkastelee artikkelissaan samaa sukupuolta olevien avioliittoa koskevan lain säätämistä siihen osallistuneiden nuorten kansanedustajien näkökulmasta sekä uskontoon liittyvien argumenttien roolia avioliittolain säätämisessä eduskunnassa. Tutkimus osoittaa, että nuorilla kansanedustajilla oli keskeinen rooli avioliittolain säätämisessä.

Leena Sorsan katsausartikkelin keskiössä on hautaustoimi, joka edustaa hitaan muutoksen ja pysyvien toimintatapojen toimialaa mutta joka kohtaa tällä hetkellä merkittäviä muutospaineita. Sorsa esittelee hautaustoimen kehitystä sekä siihen liittyvää lainsäädäntöä, arvoja ja perinteitä näkökulmina uskonnonvapauden rakentumiseen sekä kirkon ja valtion suhteiden järjestämiseen suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa uskonnot ja vakaumukset moninaistuvat.

Tuuli Lipiäisen artikkeli käsittelee peruskoulujen uskonnonopetusta Suomessa. Koulujen uskonnonopetus on olennainen kysymys uskonnonvapauteen nojautuvassa yhteiskunnassa. Yhtäältä uskonnonvapaus edellyttää tunnustuksetonta opetusta. Toisaalta Suomessa on haluttu tarjota kunkin oman uskonnon opetusta ja näin turvata oman uskonnollisen ja kulttuurisen perinnön oppimista ja ymmärtämistä. Taustalla on uskonnonvapauden kannalta hankala kysymys suomalaisen yhteiskunnan kristillisestä perinteestä ja historiasta.

Niko Huttunen selvittää suomalaisen poliittisen ja yhteiskunnallisen ajattelun teologista taustaa. Muun muassa eksegetiikan, systemaattisen teologian ja kirkkohistorian lähestymistapoja yhdistelevän artikkelin lähtökohtana on tarkastella valtion poliittisen päätöksenteon perusteita siitä näkökulmasta, että historiallisesti poliittinen argumentointi on nojautunut jonkinlaiseen kristilliseen uskon- ja raamatuntulkintaan.

Veli-Matti Salmisen artikkelissa tarkastellaan Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa yhteiskunnallisena ja poliittisena toimijana. Salminen käsittelee kirkon poliittisen toiminnan oikeutusta ja rajoitteita sekä kirkon työntekijöiden ja luottamushenkilöiden poliittisia näkemyksiä. Hän tarkastelee myös kirkon konkreettista toimintaa ja läsnäoloa julkisissa instituutioissa osana yhteiskunnallisen vaikuttamisen kokonaisuutta. Kirkon yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan mahdollisuuksia voi avautua kirkon aseoitumisesta vahvemmin osaksi kansalaisyhteiskuntaa.

[Kirkko yhteiskunnassa: Suhteet ja rajapinnat. Uskonnonvapauslaki 100 vuotta.](#) Suomen ev.-lut. kirkon tutkimusjulkaisuja 143.